

■ Меркаванне

А ДЗЕ МОЙ ТАТА?!

Хто ж гэтая жанчына, што нарадзіла дзіця па-за шлюбам? Падманутая і пакінутая? Легкаверная і легкадумная? Няшчасная, якая спрабавала дзіцем утрымаць каханага? А можа, усяго толькі бесклапотная?

Не будзем рабіць выгляд, быццам не ведаем, што інтымныя адносіны людзей сёння, асабліва ў гарадах, выйшлі за рамкі шлюбных адносін. Можна па-рознаму да гэтага ставіцца, але лічыцца з гэтым прыходзіцца. У нашай краіне афіцыйна дазволены аборт, у аптэках без рэцэпта можна набыць кантрацэптывы, і ўсё ж жанчына часцей і часцей ідзе на тое, каб нарадзіць дзіця, нават калі і не зарэгістравана з яго бацькам. Чаму?

«Мы з Кацюшай сустрэкаліся амаль год, але ж я нічога не абяцаў ёй, у мяне жонка, двое дзяцей. І на табе! Яна раптам аб'яўляе, што ў яе будзе дзіця».

Адразу скажу, што на гэтае пытанне сучасныя сацыялагічныя даследаванні адказу, на жаль, не даюць, з той толькі прычыны, што такія не праводзіліся. Нягледзячы на актуальнасць і вастрыню праблемы пазашлюбнай нараджальнасці, яна не вывучана ні з сацыяльна-эканамічнага, ні з дэмаграфічнага, ні з медыцынскага пунктаў гледжання. Гэта значыць, ні кіраваць, ні хоць бы неяк уплываць на гэтую грамадскую з'яву, якая развіваецца стыхійна, мы пакуль не гатовы.

Ва ўсе часы з'яўляліся на свет пазашлюбныя дзеці, але гэтая сітуацыя была ўсё ж выключнай: закана строга караў маці, што парушылі маральнасць. Ды і сама жанчына, якая здзейсніла «фатальную памылку», пакутавала не менш, стараючыся схаваць свой сорам. А сёння яна ідзе з высока ўзнятай галавой. Адных гэта раздражняе, іншыя ставяцца з разуменнем.

У нашым заканадаўстве няма дзялення дзяцей на пазашлюбных і народжаных у шлюбе. Даўно ўжо адсутнічае прочырк у графе «бацька» ў метрыцы, дзяржава плаціць дапамогу адзінокай маці. Прызнанне і падтрымка пазашлюбнай сям'і зусім не азначаюць, што прынцыпы нашай маральнасці заахвочваюць

«свабоднае каханне». Аднак калі ў выніку пазашлюбных адносін з'явіліся дзеці, грамадства не мае права пакінуць іх без увагі.

І ўсё ж — чаму жанчына рашаецца на такі крок? Можа, у гэтых радках статыстыкі падказка: калі раней узростава пік маці-адзіночкі быў 17—18 гадоў, то цяпер — 30—40! Наўрад ці ў гэтым узросце можна дапусціць неабдуманое мацярынства. Значыць, жанчына ідзе на гэта свядома. І тут давайце пастараемся яе зразумець.

— Калі б вы ведалі, што такое вяртацца з работы дадому, дзе не свецяцца вокны, дзе ніхто не чакае і не сустракае цябе, — расказвала адна з такіх жанчын. — Раней, калі жывая была мама, мы клапаціліся адна пра адну. Адзінота — страшэнная рэч. Самыя цяжкія дні — святы, усе смяюцца, гуляюць, веселяцца, а ты адна сядзіш за закрытым сталом у пустой кватэры. Пайсці ў госці — дык там усе сямейныя збіраюцца, і адчуваеш сябе няёмка. У нашым райцэнтры пазнаёміцца асабліва няма з кім і няма дзе. Мужчыны або жанатыя, або п'юць, лепш адной век векаваць, чым за такога замуж. А гады ж бягуць. Ужо трыццаць мінула. І я рашылася нарадзіць дзіця. Калі не суджана стаць жонкай, дык хоць маці.

Задаволіць патрэбу быць маці і жаданне пазбавіцца адзіноты — вось асноўныя матывы, менавіта яны і характэрныя для сённяшняга дня. На самай справе, эмансіпацыя жанчын, яе эканамічная самастойнасць даюць ёй, як ніколі, магчымасць вырашаць праблемы асабістага жыцця. І яна гэта робіць. Часам проста вымушана рабіць.

А як жа інакш, скажыце? Бо, па той жа статыстыцы, жанчын у краіне больш, чым мужчын. Адніміце ад гэтай меншасці нікому не патрэбных мужыкоў-алкаголікаў. І тыя жанчынкі, для каго другой палавінкі не знайшлося, — патэнцыяльныя маці-адзіночкі.

Ужо чую галасы некаторых пратэстуючых і абураных чытачоў, якія не жадаюць прымаць ніякіх довадаў: што ж гэта атрымліваецца, чужых мужоў з-пад носа ўводзяць, а вы апраўдваеце? Ды не, я не апраўдваю — спрабую зразумець. Хоць, нават зразумеўшы, лягчэй не становіцца — вельмі ж складаныя вузлы завязвае жыццё.

Неяк у газету, дзе я раней працавала, прыйшло пісьмо ад мужчыны: «Нядаўна вы надрукавалі матэрыял «У мяне расце сын». Гэта маё дзіця. Пазнаў я і аўтара пісьма. Так, мы з Кацюшай сустрэкаліся амаль год, але ж я нічога не абяцаў ёй, у мяне жонка, двое дзяцей. І на табе! Яна раптам аб'яўляе, што ў яе будзе дзіця. Хоць Каця і не падавала на аліменты, не заварвала ўсёй гэтай кашы з судом (ведаю я, як гэта ў іншых бывае), але ўсё роўна, у якое становішча яна мяне паставіла!»

«Гады ж бягуць. Ужо трыццаць мінула. І я рашылася нарадзіць дзіця. Калі не суджана стаць жонкай, дык хоць маці».

Ну, дарослыя ў рэшце рэшт разбяруцца паміж сабой. Давайце паглядзім на праблему з іншага пункту гледжання. Дзеці — як быць з імі, без віны вінаватымі? Вось пра каго трэба думаць у першую чаргу. Адна выхавальніца дзіцячага сада апісала шокавы стан хлопчыка, калі

ён замест звыклай версіі, што яго тата — капітан далёкага плавання, пачуў у двары (знайшліся-такі «добрыя людзі») «тайну» свайго сапраўднага паходжання: таты, аказваецца, не было і няма.

Рана ці позна пытанне «а дзе мой тата?» у дзіцяці ўзнікне, ужо не кажучы пра тое, як цяжка без мужчынскага ўплыву выходзіць яго, асабліва калі гэта хлопчык. У сітуацыі скасавання шлюбу бацькоў (таксама не лепшай), ён усё ж мае магчымасць бачыцца са сваім татам, ведае сваю па яго лініі, з якімі ў яго могуць захоўвацца цёплыя адносіны. У выпадку ж пазашлюбнага нараджэння дзіця часцей за ўсё адчувае псіхалагічны дыскамфорт, акрамя таго, медыкі заўважылі заканамернасць куды больш сур'ёзную: сярод такіх дзяцей больш высокі працэнт недашаных, часцей сустрэкаюцца рознага роду паталогіі развіцця. Тлумачыцца гэта тым, што маці ў час цяжарнасці, нават калі яна свядома пайшла на гэты крок, знаходзіцца ў стрэсавым стане і зведвае далёка не станоўчыя эмоцыі, бо яе ўчынак ўспрымаецца неадназначна.

А што ж «пазашлюбны» тата? Грамадская думка, хоць і асуджае

пазашлюбныя сувязі, як гэта ні дзіўна, больш цярпімая да яго. У заканадаўстве некаторых краін іск аб устанаўленні бацькоўства лічыцца абавязковым. У нас справа аб бацькоўстве заводзіцца ў выпадку, калі гэтага хоча маці. Але ж інтарэсы дзіцяці — у псіхалагічным, педагогічным, медыцынскім планах — патрабуюць, каб яно ў любым выпадку ведала, хто яго тата.

А ў матэрыяльных адносінах? З якой такой прычыны грамадства павінна вызваляць яго ад выдаткаў на ўтрыманне дзіцяці? Бо ўсё тое, што яно дае маці пазашлюбнага дзіцяці, адбіраецца ў астатніх грамадзян, у тым ліку тых, хто сам мае дзяцей і ўтрымлівае іх.

Таму, калі дзіця нараджаецца, трэба зрабіць усё для таго, каб яму не давялося расплачвацца шчасцем свайго дзяцінства за памылкі бацькоў і нават за «свядомы крок» маці.

А як думаеце вы, паважаныя чытачы і чытачкі? Можа, прытрымліваецца іншай думкі? Цікава было б прачытаць у нашай «Звяздзе».

Таццяна КУЗЬМІЧ.

г. Віцебск

■ Вазьму твой боль...

ВАРАЖЫЦЬ НА ЖЫЦЦЁ

АНДРЭЙ хацеў ахвяраваць грошы на лячэнне канкрэтнага падапечнага «Клуба 5000». Ён сустрэўся са мной, каб параіцца і выбраць. Я падрабязна расказала гісторыі ўсіх падапечных, намалёвала сённяшняю сітуацыю і патрэбы кожнага. Ён абраў Наташу: яна тады ездзіла на дарагія працэдуры ў Еўропу. І тут жа асцярожна перапытаў:

— А што бывае з сабранымі сумамі, калі дзіця неўзабаве памірае?

Я разумею хваляванне Андрэя. Хочацца патраціць не на пустое, дапамагчы — дык назаўсёды. Хочацца адчуваць сваю значнасць і ганарыцца ўнёскам у выратаванне жыцця.

Ён не адзін такі. Перыядычна на адрас дабрачыннага «Клуба 5000» прыходзяць лісты з просьбай параіць, для каго з дзяцей найбольш актуальная дапамога. Вось адзін з апошніх: «Мой сябар вырашыў ахвяраваць грошы на аперацыю хвораму дзіцяці. Але ён хоча дапамагчы з такой аперацыяй, якая з найбольшай доляй верагоднасці вылечыць дзіця. Ён не хоча траціць грошы на хваробы, якія цяжка паддаюцца лячэнню».

Я ведаю, што шматлікія дабрачынныя фонды адсейваюць мноства просьбаў пасля пільнага вывучэння дакументаў. Ёсць спіс захворванняў, з якімі яны не бяруць пад апеку. Фонды

не любяць рэцыдывы, бо вяртанне хваробы — нядобры знак. Яны не збіраюць на рэабілітацыю інвалідам, калі тая дае толькі невялікі працэнт паляпшэнняў. Ім не хочацца збіраць грошы ўпустую. А я не бяруся варажыць. Мой досвед у дабрачыннасці паказвае, што прадказаць немагчыма.

Каго пакінуць, каго забраць — вырашае Гасподзь. І з Ім не паспрачаешся.

ВЯЛІКІ і моцны Іван быў не падобны на пацыента дзіцячага анкацэнтра. Статны, шыракаплечы, накачаны — дзяўчаты вар'яцелі ад яго. Ваня быў спартсменам. Пасля школы планавалі паступіць ва ўніверсітэт на фізкультурны факультэт. Я ніколі не шкадавала хлопца. Была ўпэўнена, што ён тут выпадкова: скажам, аналізы падвялі, гемаглабін знізіўся. «Зараз пракапаецца і выйдзе на волю», — думалася.

Мы збегалі з бальніцы, калі ў яго не было працэдур. Гулялі па горадзе, каталіся на каруселях, елі марожанае, боўталі нагамі ў Свіслачы.

Пасля адной такой прагулкі мне патэлефанавала медсястра з аддзялення:

перакваліфікаваўся ў юрыста. Як гэта прадказаць? Каго выбірае хвароба: спартыўных ці з дрэннымі звычкамі? У каго забірае жыццё: у правага ці левага?

У думках я ўжо прыняла хуткае скананне дзяўчынкі. А яна ачуняла! І вагу набрала, і лейкоз перамагла.

Я не варажбітка і не магу прадказаць будучыню. Не магу чакаць ад іх выздараўлення ці сыходу. Не магу нават з дактарамі параіцца: яны не даюць стоадсоткавай гарантыі ні на што. Выратаваць і захаваць — не наша доля. Каго пакінуць, каго забраць — вырашае Гасподзь. І з Ім не паспрачаешся.

ПРАЗ год я зноў сустрэкаюся з Андрэем, ён яшчэ раз хоча ахвяраваць грошы.

— Я ў мінулы раз ахвяраваў на Наташу. На сайце прачытаў, што яе не стала. І гэта падштурхнула мяне... яшчэ раз дапамагчы. Усё роўна каму. Адрасуйце самі. Я больш не хачу выбіраць.

Таццяна НЕМЧАНІНАВА, заснавальніца дабрачыннага руху «Клуб 5000»

